

Što su učili Agnoete?

Historijsko-dogmatska studija u savezu s pitanjem: da li je Kristova čovječja duša bila podržena ignoranciji.

Napisao: Dr. Josip Marić.

(Nastavak.)

III.

U drugom sam dijelu ove svoje rasprave oborio poimanja, što ih Aleksandar Natalis, Ign. Hiac. Amat de Grave-son, Maldonat, dr. Schmid, Schell, Lebreton i drugi imaju o monofizitizmu Agnoeta. Pokazao sam i osvijetlio historički monofizitizam, što su ga Agnoete de facto ispovijedali. Time sam oborio i najglavniji dokaz navedenih protivnika, koji tvrde, da Agnoete nijesu uopće mogli govoriti o Kristovoj čovječjoj naravi, dosljedno ni pridijevati joj neznanje. Učinio sam to posve novim dokazom, što ga dosad nije nitko iznio.

U trećem dijelu hoću da dokažem, da su Agnoete de facto Kristovoj čovječjoj duši pridijevali neznanje; da su tvrdili, da Krist kao Riječ (t. j. Bog) sve znade, a kao čovjek nekih stvari ne zna, n. pr. dana posljednjega suda, te da su za to od Pape Gregorija Velikoga, Eulogija i drugih bili posmatrani hereticima.

Focije nam svjedoči, da je Teodor, aleksandrijski monah, udario bio na Temistija i oborio sva četiri dokaza, kojima je Temistije nastojao utvrditi neznanje u Kristu. Temistije udari na to na Teodora, a ovaj napiše 3 knjige protiv Temistija.¹⁰³ Da su nam ova historička svjedočanstva spomenute polemike između Temistija i Teodora preostala, lako bi se riješilo pitanje Agnoeta. No mi smo upućeni na svjedočanstva drugih, što govore o nauci Agnoeta. Svjedočanstva su to: Le-

¹⁰³ Migne, P. G., sv. 103. str. 381.

oncija bizantinskoga, Eulogija, patrijarhe aleksandrijskoga, pape Gregorija Velikoga, Sofronija, patrijarke jeruzalemskoga, Timoteja, presbitera carigradskoga i Ivana Damascenskoga. Većinu od ovih auktora tumače protivnici sebi u prilog. To će biti razlogom, da ću dokaze svoje na temelju spomenutih svjedočanstva novim načinom razviti i obraniti od napadaja onih, koji drže, da su Agnoete smatrali „jednu Kristovu narav“ ili „Kristovu božansku narav“, subjektom neznanja.

Leoncije nam u svom djelu: „De Sectis“ na dva mjesta svjedoči, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši. „Kada je pako Teodozije, patrijarha aleksandrijski“, veli Leoncije na jednom mjestu, „boravio... u Carigradu, nastala je dogma Agnoeta. Budući da Gospodin veli, da nitko ne zna za dan suda, niti Sin, nego samo Otac, pitalo se, da li Krist za nj' t. j. za dan suda ne zna kao čovjek.“¹⁰⁴ Nema nikakove sumnje, da se nije radilo o božanskoj naravi Kristovoj, jer Leoncije izričito veli: „ἐζητήθη εἰ ἄρα ἠγνόει ὁ Χριστός, ὡς ἄνθρωπος σου“; Pitalo se dakle, da li je Krist kao čovjek bio podvržen neznanju. Riječi: „ἐζητήθη, εἰ ἄρα ἠγνόει ὁ Χριστός, ὡς ἄνθρωπος σου“ sa slijedećim riječima pokazuju nadalje, da u Aleksandriji nije vladalo jednodušno uvjerenje u spomenutom pitanju. Leoncije naime ovako nastavlja: „Teodozije je tvrdio, da Krist nije bio podvržen neznanju te protiv Agnoeta pisao. Drugi su tvrdili, da je bio (Krist) podvržen neznanju, kao što za nj velimo, da je i trpio.“¹⁰⁵ Ako Leoncije neposredno prije ovih riječi veli, da se u Aleksandriji zapodjelo bilo pitanje o tom, da li je naime Krist kao čovjek bio podvržen neznanju, to je Teodozije, u koliko se za nj veli, da je poricao Kristu neznanje, nužno imao na umu čovječju dušu Kristovu. Jednako je s onima protivnoga mišljenja. Kako se za njih veli, da su Kristu pridijevali neznanje, to su i oni prema izvještaju Leoncijevu — imali pred očima čovječju dušu Kristovu.

K tomu analogija, kojom su se protivnici Teodozijevi t. j. Agnoete, braneći svoje mnijenje, poslužili, također dokazuje, da su oni pridijevali neznanje Kristu s obrirom na njegovu čovječju narav. „Drugí su tvrdili“, veli — kako vidjesmo — Leoncije,

¹⁰⁴ Migne, P. G. sv. 86(1), str. 1232.

¹⁰⁵ Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος ἔλεγε μὴ ἀγνοεῖν καὶ ἔγραψε κατὰ Ἀγνοητῶν. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον ἀγνοεῖν αὐτὸν, ὡς περὶ καὶ πονέσαι λέγομεν αὐτὸν. Ib.

„da je bio (Krist) podvržen neznanju, kao što za nj' velimo, da je i trpio.“ Na istom osnovu — govorili bi dakle Agnoete — valja reći, da je Krist bio podvržen i neznanju i bolima. Kao što je dakle Krist bio podvržen bolima, u koliko je bio nosiocem čovječje naravi, tako mu se ima pridijevati i neznanje, u koliko je bio čovjekom. Agnoete su dakle učili, da je Krist kao čovjek bio podvržen neznanju. Kad bi tvrdnja protivnika bila istinita, onda bi se u tom slučaju imalo ovako izvoditi: Na istom osnovu valja reći, da je Krist bio podvržen i neznanju i bolima. Kao što je dakle Krist bio podvržen bolima, u koliko je bio nosiocem čovječje naravi, tako mu se ima pridijevati i neznanje, u koliko je bio Bog.

Bez obzira na to, što Leoncije izrijekom spominje, da se u Aleksandriji raspravljalo o znanju respective neznanju Krista kao čovjeka, ovako ne bi slobodno bilo izvoditi, kad je očito, da su protivnici Teodozijevi na temelju toga argumentirali, što je Krist uzeo čovječju narav, a prema tome i slaboće čovječje naravi. Slaboće njegove čovječje naravi kao takove nijesu utjecale na božansku njegovu narav.

Riječi dakle: „ἐξηγήθη, εἰ ἄρα ἡγνόει ὁ Χριστὸς ὡς ἀνθρώπος σου“ dokazuju kao i kontekst, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši. Dokazuju nadalje implicate, da su Agnoete razlikovali u Kristu dvije međusobno nepomiješane i nepretvorene naravi. I doista pod konac navedenoga Leoncijevoga teksta čitamo: „I tada se odijeliše od Teodozijanaca¹⁰⁶ . . . Agnoete¹⁰⁷ .“

Drugo nas Leoncijevo mjesto još većma uvjerava, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši. „Agnoete ispovijedaju“, veli Leoncije, „sve što i Teodozijanci. Razlikuju se u tome, što Teodozijanci poriču, da je čovječanstvo Kristovo (τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ) bilo podvrženo neznanju, dok to Agnoete tvrde.“¹⁰⁸ Riječi: „τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ“ očito dokazuju, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Dokazi, što ih Leoncije, prikazujući nauku Agnoeta, za neznanje u Kristu navodi, upravo sjajno pokazuju, da su Ag-

¹⁰⁶ Što se tiče nauke Teodozijanaca isp. Bog. Sm. god. III. br. 2. str. 192.

¹⁰⁷ Καὶ ἐκ τούτου ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τῶν Θεοδοσιανῶν οἱ λεγόμενοι Ἀγνοηταί . . . Ib.

¹⁰⁸ Οἱ δὲ Ἀγνοηταὶ πάντα ὁμολογοῦντες ὡς οἱ Θεοδοσιανοὶ, εἰς τοῦτο διαφωνοῦσιν, ὅτι οἱ μὲν Θεοδοσιανοὶ οὐ λέγουσιν ἄγνοεῖν τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ οἱ δὲ ἄγνοεῖν. Ib., str. 1261.

noete govorili isključivo o Kristovoj čovječjoj duši te joj pridijevali neznanje.

Leoncije navodi iznajprije neke od dokaza, kojima su Agnoete nastojali utvrditi, da je Krist bio potvrđen neznanju. Kao jedan od dokaza, kako ih navodi Leoncije, služila je i činjenica, da je Krist bio s nama istobitani. Kao drugi dokaz navodi izričito priznanje Gospodinovo u evanđelju. „U svemu nam je“, Leoncije će, „vele (Agnoete) Krist sličan. Ako smo mi potvrđeni neznanju, jasno je, da je i sam potvrđen neznanju. I sam u evanđeljima veli, da nitko ne zna, ni Sin, za dan i čas suda izim samoga Oca . . . Sve to, vele, znakovi su neznanja“¹⁰⁹ Ovim dvjema dokazima dodaje sam Leoncije poglavito jedan i to iz sv. Otaca „Mi pak velimo“, piše Leoncije, „da nije od potrebe o tom nadaleko istraživati. Radi toga baš se ni sinod (misli Kalcedonski) nije ovom dogmom bavio. Izim toga treba znati, da se čini, e da mnogi od Otaca, gotovo svi, vele, da je Krist bio potvrđen neznanju. I sv. Pismo o njemu veli, da je napredovao . . . u mudrosti. Očito je, da je učio ono, česa nije znao.“¹¹⁰

Leoncije dakle, ne samo da se nije digao protiv nauke Agnoeta, nego je on i pristao za njima. Vodili su ga isti dokazi. Ovi dokazi, što ih zajedno s Agnoetima navodi za Kristovo neznanje, pokazuju, da je on zajedno s Agnoetima pridijevao neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Prije svega Leoncije veli: „... da nije od potrebe o tom nadaleko istraživati.“ Radi toga baš se ni sinod (kalcedonski) nije bavio ovom dogmom. Ako su Agnoete pridijevali neznanje Kristu s obzirom „na cijelo njegovo biće“ ili s obzirom „na njegovu božansku narav“, tada se Leoncije nije mogao ovako izraziti. Leoncije, čovjek veoma učen, neustrašiv pobornik ortodoksije uopće, a nauke kalcedonskoga koncila napose, kakovim ga i protivnici drže, što i sam pozivajući se na kalcedonski koncil jasno potvrđuje, morao je imati na umu nauku nicejskoga i kalcedonskoga koncila. Koncil naime nicejski ovako govori protiv Arijanaca: „Et in unum Dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc est de substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum,

¹⁰⁹ Ib. str. 1264.

¹¹⁰ Ib.

unius substantiae cum Patre...¹¹¹ A kalcedonski koncil, kako vidjesmo, veli: „Iesum Christum... eundemque perfectum in Deitate, ... Deum verum... Christum Fillum Dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter... nusquam sublata differentia naturarum... salva proprietate utriusque naturae...“¹¹² Evo dva koncila, na koja se Leoncije mogao pozvati i na koja bi se sigurno bio pozvao, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristu s obzirom na „cijelo njegovo biće“ ili s obzirom na „njegovo božanstvo“. Ako se dakle Leoncije nije mogao protiv Agnoeta pozvati na kalcedonski koncil ni na koji drugi koncil, znak je, da Agnoete nijesu pridijevali neznanja Kristu u gore navedenom smislu — kako su to činili Arijanci. Da su Agnoete pridijevali Kristu neznanje s obzirom na „cijelo njegovo biće“ ili s obzirom na „božansku njegovu narav“, Leoncije ne bi mogao bio napisati: „... nije od potrebe o tom nadaleko istraživati.“ Agnoete su dakle pridijevali neznanje Kristu s obzirom na njegovu čovječju narav.

Dosad vidjesmo Leoncija, kako je dosta neodlučan. Nema koncila, na koji bi se protiv Agnoeta mogao pozvati. Ali odmah iza spomenutoga mjesta ističe ponovno dokaze Agnoeta za neznanje Kristovo te ih u cijelosti prihvata. Svaki od ovih dokaza pokazati će nam, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Kao prvi dokaz, da je Krist bio potvrđen neznanju, služi Leonciju kao i Agnoetima posve sigurna činjenica, da je Krist s nama ljudima istobitan. U toliko valja Kristu pridijevati neznanje — veli Leoncije s Agnoetama — u koliko je s nama istobitan. Kako je Krist s nama istobitan u koliko imade čovječju narav, to odatle nužno slijedi, da je Krist potvrđen neznanju, u koliko je bio nosiocem naše čovječje naravi.

Kao drugi dokaz navodi Leoncije, „mnoge, gotovo sve Oce,“ da auktoritetom sv. Otaca utvrdi nauku Agnoeta o neznanju Kristovu. Na to primjećujem slijedeće: Uzmimo, da su sv. Oci de facto pridijevali neznanje Kristu, to je ipak izvan svake dvojbe, da se sv. Oci nijesu usudili ni dirnuti u sveznajuću božansku narav Kristovu, nego da su u tom slučaju imali na umu i govorili isključivo o čovječjoj naravi Kristovoj. To nam

¹¹¹ Denzinger, Enchiridion symbolorum n. 54.

¹¹² Ib. 148

potvrđuje i sam Aleksandar Natalis, kada veli: „Unam enim dumtaxat in Christo naturam post Incarnationem agnoscentes (t. j. Agnoete) nullam in eo agnoscebant naturam, per quam sciret illa, quae antiqui Patres dicunt illum secundum humanam naturam nescivisse; ac secundum deitatem perfectissime cognita semper habuisse. Dr. Schmid pristaje za Aleksandrom Natalisom i veli: „Fürs zweite haben orthodoxe Väter besten Klanges im Streite mit den Arianern den Gedanken, dass wenigstens der Menschheit Christi, im Unterschiede zu seiner Gottheit, nur ein beschränktes Wissen zukomme, für zulässig erklärt, oder doch nicht mit aller Entschiedenheit zurückgewiesen.“¹¹³ Vidjeli smo također, da i Lebreton veli, da nijedan od Otaca prvih pet vijekova nije učio, da je Krist jednostavno bio potvrđen neznanju, nego ako je tko od njih govorio o neznanju Kristovu, ograničio se isključivo na čovječju njegovu narav.¹¹⁴ Ako su dakle Agnoete isto učili, što i sv. Oci — što se iz Leoncijeva svjedočanstva nužno razabire — tada su Agnoete poput sv. Otaca pridijevali neznanje isključivo Kristovoj čovječjoj duši. Inače bi valjalo reći, da su sv. Oci pridijevali neznanje Kristu i s obzirom na njegovu božansku narav i to u kontroverziji s Arijancima. Ovo će pako i protivnici nužno posmatrati historičkim absurdom.

Treće: Leoncije se poput Agnoeta pozivlje na sv. Pismo, da ono isto dokaže, što je nastojao da dokaže auktoritetom sv. Otaca. Kao što je pako Leoncije — a s njime i Agnoete — auktoritetom sv. Otaca dokazivao, da je Krist kao čovjek bio potvrđen neznanju, tako se dakle i na sv. Pismo pozivao, da dokaže, da je Kristova čovječja duša bila potvrđena neznanju. Agnoete su dakle pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

I tako nam drugo Leoncijevo svjedočanstvo pruža zapravo 4 dokaza, da su Agnoete pridijevali neznanje isključivo Kristovoj čovječjoj duši.

Aleksandar Natalis razvijajući svoje mnijenje o nauci Agnoeta, pozivlje se i na Leoncija! On za sebe drugoga dokaza nema nego li to, što su Agnoete ispovijedali „jednu samo narav u Kristu poslije Utjelovljenja,¹¹⁵ samo jednu u Kristu sastavljenu narav.¹¹⁶ Koliko ovaj dokaz

¹¹³ Op. c. str. 671.

¹¹⁴ Op. c. str. 456.

¹¹⁵ Op. c. str. 494.

¹¹⁶ Ib. str. 236.

vrijedi, pokazao sam u drugom dijelu ove rasprave. Riječima Leoncijevim: „Agnoete ispovijedaju sve, što i Teodozijanci. Razlikuju se u tome, što Teodozijanci poriču, da je čovječanstvo Kristovo itd. . . .“ dodaje Aleksandar Natalis u zaporci: „quam (t. j. čovječanstvo Kristovo) in unam coaluisse naturam cum divinitate propugnabant.¹¹⁷ Samo se po sebi razumije, da je Aleksandar Natalis posve samovoljno postupao, kada je bez ikakvoga historičkoga osnova dao riječima Leoncijevim spomenuto tumačenje.

Povrh toga napisao je Aleksandar Natalis jednu rečenicu, koja je za nj veoma kobna. Nakon što je naveo Leoncijevo svjedočanstvo o nauci Agnoeta, što sam ga na drugom mjestu spomenuo, veli ovako: „Si autem in eo posita fuisset proprie Agnoetarum haeresis, ut Christum secundum naturam humanam aliquid ignorasse dicerent, in hanc sententiam Leontius non propenderet, compluribus Patribus consentaneam existimans.“¹¹⁸ Iz toga onda izvodi, „In hoc ergo delirabant Agnoetae, quod dicerent, non quidem Christum, ut homo est, aliquid ignorasse, sed humanitatem Christi, non solum secundum se sumptam et secundum conditionem creatae naturae spectatam, sed prout in Verbo subsistentem, in quo cum Deitate tertiam (ut fingebant) naturam componebat; ex quo erat omnino consequens ipsi Verbo ignorantiam tribui.“¹¹⁹

Aleksandar Natalis drži dakle Leoncija veoma ortodoksnim. Po njegovom sudu — kako vidjesmo — Leoncije ne bi nikada pristao za herezom . . . Ali Aleksandar Natalis hoćeš nećeš, mora da prizna i de facto priznaje, da Leoncije pristaje za Agnoetama, „držeći njihovu nauku suglasnom nauci sv. Otaca“, jer izričito veli: „Si autem in eo posita fuisset proprie Agnoetarum haeresis, ut Christum secundum naturam humanam aliquid ignorasse dicerent, in hanc sententiam Leontius non propenderet, compluribus Patribus consentaneam existimans.“ Bila dakle nauka Agnoeta ova ili ona, za sad po priznanju samoga Aleksandra Natalisa neoborivo stoji, da Leoncije pristaje za naukom Agnoeta „držeći je suglasnom nauci sv. Otaca.“ Kako pak iz cijeloga teksta Aleksandra Natalisa o Agnoetima uopće,

¹¹⁷ Ib. str. 494.

¹¹⁸ Ib.

¹¹⁹ Ib.

te iz konkluzije, što je iz gore spomenute rečenice izvodi, napose, očito vidimo, da su Agnoete po njegovom sudu pridijevali Kristu neznanje s obzirom na „njegovo cijelo biće“ — dakle s obzirom i na božansku njegovu narav. Prema tomu izvodim iz tvrdnja Aleksandra Natalisa slijedeće: Leoncije je pristao za naukom Agnoeta, koja je pridijevala Kristu neznanje s obzirom na „njegovo cijelo biće“ — i to držeći je suglasnom nauci sv. Otaca.

Argumentacija dakle Aleksandra Natalisa vodi do absurda. Prvi je absurd u tome, što ističući ortodoksnost Leoncijevu, za nj veli, da je pristajao za naukom heretičkom Agnoeta, koji su — po njegovom mnijenju — pridijevali neznanje Kristus obzirom na „cijelo njegovo biće“, „s obzirom na božansku njegovu narav“. Drugi je absurd u tome, što za Leoncija veli, da je heretičku nauku Agnoeta u izloženom smisu držao suglasnom nauci sv. Otaca. Drugim riječima: Leoncije je nauku Arijanaca držao suglasnom nauci sv. Otaca, koji su se protiv Arijanaca tako žestoko borili!

Prema tomu nije smio Aleksandar Natalis na temelju svojih premisa zaključiti, da su Agnoete pridijevali neznanje Kristu s obzirom na „cijelo njegovo biće“ dakle i njegovoj „božanskoj naravi“. On je morao i smio ovako zaključivati: Nauka Agnoeta, koja neznanje pridijeva Kristu kao čovjeku, i kojoj Leoncije naginje, **nije heretička** jer joj inače Leoncije, držeći je suglasnom nauci sv. Otaca, ne bi naginjao.

Konačno velim: Imajući pred očima spomenute tvrdnje Aleksandra Natalisa valjalo bi reći: ili je Leoncije, muž po priznanju samoga Aleksandra Natalisa veoma ortodoksan, pristajao za heretičkom naukom Agnoeta, koja je Kristu kao Bogu pridijevala neznanje, držeći tu nauku suglasnom nauci sv. Otaca (!!), koji su se borili protiv Arijanaca; ili je pristajao za Agnoetama, u koliko su pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši, držeći nauku Agnoeta suglasnom nauci sv. Otaca. I baš poradi toga, što je bio uvjeren, da je nauka Agnoeta suglasna nauci sv. Otaca, nije ju Leoncije držao heretičkom naukom. Ono prvo nitko

s pravom ne može da ustvrdi. I Aleksandar Natalis, ne samo da ne će ono prvo da prihvati, nego on baš protivno hoće da dokaže. Valja dakle prihvatiti ovo drugo.

Tako sam ja onim istim dokazom, kojim je Aleksandar Natalis htio da dokaže svoje mnijenje o nauci Agnoeta, dokazao svoju tvrdnju, da su naime Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Nakon toga što sam razvio svoje dokaze na temelju Leoncijevih svjedočanstva, nužno mi se čudnim čini, da je Scheeben mogao napisati: „... und Leont. Byz. scheint die Häresie (t. j. Agnoetâ) eben nur in der absoluten, die Gottheit mit einbegreifenden Behauptung des Nichtwissens Christi zu finden (s. Nat. Alex. in saec. 6. diss. 7).“¹²⁰

Dr. Schmid donosi cijelo Leoncijevo svjedočanstvo, što sam ga naveo na drugom mjestu te primjećuje: „Diese Worte sind nicht frei von jeder Unklarheit; aber soviel ist klar: Die Lehre, welche in Christus blos nach seiner menschlichen Seite hin und für die Zeit des sterblichen Lebens eine gewisse Beschränkung seines Wissens befürwortet, hält Leontius wenigstens nicht für eine förmliche Ketzerei.“¹²¹

Drage volje prihvatam drugi dio tvrdnje dra. Schmida te nadovezujem, da taj dio spomenute tvrdnje uključuje sve, što sam dosad iznio o nauci Agnoeta. Leoncije zato također pridijeva neznanje Kristu (kao čovjeku), jer mu se činilo, da sv. Pismo i sv. Oci isto uče. To je morao istaknuti dr. Schmid, kao što je morao istaknuti i prigodu, kojom je Leoncije, pozivajući se na sv. Pismo i sv. Oce, ustvrdio, da je Krist bio potvrđen neznanju. Zgoda se ova Leonciju pružila, kada se širila nauka Agnoeta. On je držao, da su Agnoete učili isto o znanju respective o neznanju Kristovom — što su učili sv. Pismo i sv. Oci, — kako sam to dokazao. Očito je, da dr. Schmid gore navedeni dio svoje tvrdnje ne bi na temelju Leoncijeve svjedočanstva nikako mogao bio izvesti, da su Agnoete — prema istomu svjedočanstvu — neznanje pridijevali Kristu s obzirom na „cijelo njegovo biće“. Time sam odgovorio i na prvi dio tvrdnje dra. Schmida koji glasi:

¹²⁰ Op. c. str. 179.

¹²¹ Op. c. str. 664.

„Diese Worte sind nicht frei von jeder Unklarheit...“ Jasnoća naime Leoncijeva svjedočanstva, što je dr. Schmid dopušta, posvema mi je bila dostatna, da sam na temelju toga svjedočanstva ustvrdio i dokazao, e su Agnoete pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Da li su pako sv. Oci doista pridijevali neznanje Kristovoj čovječjoj duši i zašto Leoncije nauku Agnoeta nije držao heretičkom, o tome ću kasnije ex professo u kratko raspravljati.

Prof. dr. Pohle imade u svojoj dogmatici na umu isto Leoncijevu svjedočanstvo te veli: Während schon Leontius von Byzantz in seiner Polemik gegen die Agnoeten die älteren Väter — man zitiert Athanasius, Basilius, Gregor von Nazianz und Cyrill von Alexandrien — als wertlose Traditionszeugen preissgeben zu sollen glaubte...¹²² Tako piše dr. Pohle, koji je povodom Schmidovoga članka neodlučan u agnoetskom pitanju. Dr. Pohle priznaje dakle, da je Leoncije polemizirao s Agnoetima. U polemici se s Agnoetima Leoncije ne samo da nije mogao pozvati na rečene sv. Oce, nego ih je morao napustiti... Ako su Agnoete tvrdili isto što i Arijanaci, ako su učili, da je Krist uopće bio podržan neznanju, tada se Leoncije mogao i morao pozvati na sv. Oce, koji su se borili protiv Arijanaca. Kako toga po priznanju dra Pohlea nije Leoncije mogao učiniti, znak je, da su Agnoete govorili isključivo o čovječjoj duši Kristovoj tejoj pridijevali neznanje. Na svjedočanstva se sv. Otaca nije mogao pozvati, jer mu se činilo, da su istu nauku ispovijedali. Tako evo i dr. Pohle, hoćeš nećeš, potvrđuje moje tumačenje drugoga Leoncijeva svjedočanstva.

Prof. Lebreton ističe, da se iza osuđene hereze Agnoeta slobodno može braniti patristička nauka o neznanju Kristove čovječje duše. Agnoete dakle nijesu pridijevali neznanja Kristovoj čovječjoj duši. Pozivlje se na isto Leoncijevu svjedočanstvo, zabilježeno u djelu: „De Sectis“, za koje drži s Lofsom, da je napisano između g. 579. i 607.¹²³

Prvo: Lebreton bi morao dokazati, da je djelo „De Sectis“ napisano nakon toga, što su Eulogije i Gregorije

¹²² Op. c. str. 137.

¹²³ Op. c. str. 463.

Veliki osudili Agnoete. Drugo: Lebreton sam dopušta, da su Eulogije i Gregorije osudili Agnoete oko 600. g. Kako pak za djelo: „De Sectis“ drži, da je napisano između 579. i 607. g., to je prema njegovom vlastitom priznanju djelo: „De Sectis“ moglo biti napisano barem 20 godina prije Eulogijevog i Gregorijevog pisma, kojim su osuđeni Agnoete. Treće: Lebreton zove nauku o neznanju Kristove čovječje duše patrističkom naukom. Ovu nauku ispovijeda — veli Lebreton — i sam veoma ortodoksni Leoncije. Navodi dokaze, koje je Leoncije iznio za neznanje Kristove čovječje duše, a ni jednom riječju — kao ni dr. Schmid — ne spominje povoda, kojim je Leoncije svoje dokaze iznio. Povod taj bila je — kako sam to prije iz konteksta pokazao — nauka Agnoeta, koji su — prema izvještaju Leoncijevu — za sebe navodili iste dokaze. Ako je dakle Leoncije sa svojim dokazima htio utvrditi neznanje Kristove čovječje duše, to su i Agnoete, navodeći iste dokaze, neznanje pridijevali također Kristovoj čovječjoj duši. Dosljedno su Eulogije i Gregorije Veliki osudili Agnoete kao i Leoncija, te iza osude Agnoeta nije slobodno pridijevati neznanje Kristovoj čovječjoj duši.

Tako evo Aleksandar Natalis, dr. Schmid, dr. Pohle i Lebreton **nehotice** potvrđuju moje izlaganje drugoga Leoncijevoga svjedočanstva, **prema kojemu su izlaganju Agnoete pridijevali neznanje isključivo Kristovoj čovječjoj duši**. Ističem Lebretona, jer on tvrdi, da su Agnoete učili, da je božanska narav Kristova, smiješavši se sa čovječanskom naravi, izgubila svoje sve-znanje.¹²⁴

(Nastavit će se.)

¹²⁴ Ib. str. 450.